

Huoltovarmuusorganisaatiolta koottu lausunto työryhmän mietinnöstä uudeksi valmiuslaiksi

Huoltovarmuusorganisaatio (HVO) kiittää mahdollisuudesta esittää lausuntonsa työryhmän mietinnöstä. HVO koostuu noin 1500 kriittisestä yrityksestä, jotka yhdessä eri viranomaisten kanssa muodostavat Suomen huoltovarmuuden kannalta keskeisen verkoston, jota ohjaa Huoltovarmuuskeskus (HVK). HVO koostuu sektoreista, pooleista ja toimikunnista ja HVK on pyytänyt näiltä kaikilta muutos- tai kehitysehdotuksia lausuttavaan mietintöön. Tässä muistiossa tuo saatu palaute on koottu yhteen pyydetyssä formaatissa.

Koska HVK lausuu asiasta myös itse, se ei teknisistä syistä kykene antamaan HVO:n lausuntoa lausuntopalvelu.fi palvelun kautta vaan lähettää sen erillisenä postina OM:n kirjaamoon.

1 OSA. Yleiset säännökset ja varautuminen

1 luku. Yleiset säännökset

1 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

METSÄPOOLI

Lakiesityksessä maan talouselämän turvaamisen määritelmää on muutettu voimassa olevan lain 1§ ja 3§ verrattuna.

Talouselämä huomioidaan lakiesityksen 11§ kohdassa 5 e, jossa talouselämään kohdistuva vakava uhka on huomioitu poikkeusolojen edellytyksenä. Säädoskohtaisissa perusteluissa todetaan: ”Valmiuslain soveltamiskynnystä tältä osin siten korotettaisiin ja rajattaisiin erityisesti väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin taikka välttämättömien maksu- ja arvopaperipalvelujen saatavuuteen liittyviin erityisen vakaviin kriiseihin, jotka uhkaavat kansakuntaa perustuslain 23 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Näin esimerkiksi tavanomaisena pidettävää vakavaakaan taloudellista laskukautta tai laajaakaan työtaistelutoimenpidettä ei voisi pitää perusteena valmiuslain soveltamiselle”.

Maan talouselämän turvaaminen on keskeinen osa valtion toimintakyvyn varmistamista poikkeusoloissa. Metsäteollisuus yhdessä muiden vientiteollisuuden alojen kanssa tuo Suomeen merkittäviä vientituloja. Vientitulojen turvaaminen on erittäin tärkeää koko yhteiskunnan taloudellisen toimintakyvyn kannalta myös poikkeusoloissa. Teollisuustuotanto, ulkomaankauppa ja siitä saatavat tulot ovat keskeinen osa yhteiskunnan taloudellista toimintaa.

Taloudelliset laskukaudet tai työtaistelutoimenpiteet eivät näkemyksemme mukaan ole peruste poikkeusolojen toteamiselle, mutta uuden lain valmistelussa tulisi varmistaa, ettei talouselämän turvaamisen edellytyksiä poikkeusoloissa heikennetä verrattuna voimassa olevaan lainsäädäntöön, kun poikkeusolojen määritelmää kohdennetaan uudelleen.

MAAKULJETUSPOOLI

Poikkeusolojen edellytykset on lakiesityksessä sijoitettu II osaan 3 luvun 11 §:ään. Loogisempaa olisi, jos ne olisi voimassa olevan valmiuslain tapaan sijoitettu tähän 1 lukuun esimerkiksi 5 §:ään, koska poikkeusolot mainitaan heti 1 §:ssä.

2 luku. Varautumisvelvollisuus

Yleisen varautumisvelvollisuuden organisatorista soveltamisalaa (6 §:n 1 mom.) koskevat huomiot:

SÄHKÖPOOLI

Huomioiden sähköenergian luonteen yhteiskunnan toiminnan ja yhteiskuntarauhan kannalta, valmiuslain puitteissa tulisi varmistaa sähköhuollon kriittisten toimijoiden ja viranomaisten välisen operatiivisen yhteistyön sujuvuus. Huomioiden sähköhuollon toimijoiden rooli operatiivisessa toiminnassa, viranomaisohjauksen ei tule syrjäyttää sähköjärjestelmän turvallisuuteen ja tekniseen toimintaan perustuvaa päätöksentekoa. Tämä käytännössä edellyttäisi operatiivisen johtamis-, tilannekuva- ja tiedonjakomallin määrittämistä ja säännöllistä harjoittelemista normaaleissa olosuhteissa, mihin myös valmiuslain tulisi vahvasti ohjata. Operatiivisen mallin vastuut ja velvoitteet kuten myös mahdolliset ristiriidat niiden ja esimerkiksi erilaisten lupaehtojen välillä tulee määrittää tarkemmin ja ylläpitää tarkoitukseen soveltuvalla tavalla, esimerkiksi osana ennakkosääntelyä. Oikean ja riittävän laajan tilannekuvan saaminen myös yhteiskunnan kannalta kriittisiä palveluita tuottavien yritysten käyttöön on ensiarvoisen tärkeää yritysten toiminnan mahdollistamiseksi.

Yleisen varautumisvelvollisuuden aineellista sisältöä (6-8 §) koskevat huomiot:

-

Muut 2 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

II OSA. Poikkeusoloista päättäminen ja hallinnon erityisjärjestelyt

3. luku Poikkeusoloista ja lisätoimivaltuuksien käyttöönotosta päättäminen

Poikkeusolojen edellytyksiä (11 §, vrt. nyk. poikkeusolojen määritelmä) koskevat huomiot:

MAAKULJETUSPOOLI

Poikkeusolojen edellytykset on lakiesityksessä sijoitettu II osaan 3 luvun 11 §:ään. Loogisempaa olisi, jos ne olisi voimassa olevan valmiuslain tapaan sijoitettu 1 lukuun esimerkiksi 5 §:ään, koska poikkeusolot mainitaan heti 1 §:ssä.

Poikkeusolojen alkamista ja päättymistä koskevaa päätöksentekoa (12 ja 21 §) koskevat huomiot:

-

Lisätoimivaltuuksien käyttöönottonen menettelyä (13-20 §) koskevat huomiot:

-

Valtioneuvoston erityisiä seurantavelvollisuuksia (22 ja 23 §) koskevat huomiot:

-

4 luku. Poikkeusolojen hallinnan ohjaus ja hallinnon erityisjärjestelyt

4 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

5 luku. Lisätoimivaltuuksien käyttöperiaatteet ja soveltamista koskevat yleiset säännökset

5 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

MAAKULJETUSPOOLI

32 § tulisi sijoittaa laissa heti 1 lukuun, koska ko. pykälässä määritellään termejä, joita esiintyy lakiluonnoksessa jo ennen kyseistä pykälää.

32 §:ään tulisi lisätä palvelujen määritelmä, koska kyseisen pykälän 5-kohdassa mainitaan, että ”hyödykkeellä tarkoitetaan aineellisia ja aineettomia hyödykkeitä, ei kuitenkaan palveluja”. 32 § voitaisiin siis muotoilla seuraavasti (lisäykset ja muutokset lihavoitu):

”32 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömällä toiminnalla edellä 11 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua toimintaa;
- 2) väestön toimeentulolla väestön maksukyvyyn, muun taloudellisen toimeentulon taikka jokapäiväisen elämän kannalta välttämättömiä edellytyksiä;
- 3) elinkeinonharjoittajalla luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammatillisesti pitää kaupan, myy tai muutoin vastiketta vastaan luovuttaa hyödykkeitä;
- 4) yhteisöllä yksityisoikeudellista tai julkisoikeudellista oikeushenkilöä;
- 5) hyödykkeellä aineellisia ja aineettomia hyödykkeitä, ei kuitenkaan palveluja;
- 6) palvelulla sellaisen tuotannollisen toiminnan seurausta, joka muuttaa niitä kuluttavien yksiköiden olosuhteita tai edistää tuotteiden ja rahoitusvarojen vaihdantaa;
- 7) polttoaineella nestemäisessä, kaasumaisessa tai kiinteässä olomuodossa olevaa polttoainetta;
- 8) maksuvälineellä maksupalvelulain (290/2010) 8 §:n 11 kohdassa tarkoitettua maksuvälinettä ja käteistä rahaa sen eri ilmenemismuodoissa;

- 9) arvopaperilla arvopaperimarkkina- laissa (746/2012) tarkoitettua arvopaperia ja arvo-
osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (348/2017) tarkoitettua arvo-osuutta;
- 10) ulkomaisella arvopaperilla arvopaperia, joka on ulkomailla asuvan liikkeeseen laskema, ja
tällaiseen arvopaperiin kohdistuvaa oikeutta;
- 11) kryptovaralla arvon tai oikeuden digitaalista edustajaa, joka pystytään siirtämään ja
tallentamaan sähköisesti käyttäen hajautetun tilikirjan teknologiaa tai vastaavaa teknologiaa;
- 12) rahoitusvälineellä sijoituspalvelulain (747/2012) 1 luvun 14 §:ssä tarkoitettua rahoitusvälinettä;
- 13) eläkelaitoksella työntekijän eläkelain (395/2006), merimieseläkelain (1290/2006), yrittäjän
eläkelain (1272/2006), maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006), julkisten alojen eläkelain
(81/2016), ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) mukaista eläketurvaa hoitavaa
eläkelaitosta, Ahvenanmaan maakunnan hallitusta sen huolehtiessa henkilöstönsä eläketurvan
toimeenpanosta sekä lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain 947/2021 mukaista
lisäeläkelaitosta;
- 14) vakuutuslaitoksella vakuutusyhtiölain (521/2008) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettua vakuutusyhtiötä,
vakuutusyhtiölain 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua jälleenvakuutusyhtiötä, vakuutusyhdistyslain
(1250/1987) 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua vakuutusyhdistystä, työttömyyskassalain (603/1984)
1 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työttömyyskassaa, työllisyysrahastoa ja työttömyyskassojen
tukikassaa.”

III OSA. Lisätoimivaltuudet

MAAKULJETUSPOOLI

Lisätoimivaltuuksia koskevat lain kohdat on otsikon mukaan koottu III-osaan ja perusteluissa
kohdassa 5.1.2 erityisesti mainitaan lisätoimivaltuuksien käyttöönottomekanismin määrittävän lain
yleistä rakennetta. Kuitenkin lisätoimivaltuuksien käyttöperiaatteet ja soveltamista koskevat yleiset
säännökset (29-31 §) on sijoitettu jo II-osan 5. lukuun. Olisi loogisempaa, jos III-osa alkaisi näillä
pykälillä. Tätä muutosta tukisi esityksessäkin mainittu perustelu: ”Poikkeusolojen
lisätoimivaltuuksia koskevan III osan säännökset olisi voimassa olevaa oikeustilaa vastaavasti
erikseen otettava poikkeusoloissa käyttöön ja niitä olisi mahdollista soveltaa vain poikkeusolojen
aikana. Lain yleiseen osaan ja erinäisiin säännöksiin sisältyisi sen sijana myös ennen poikkeusoloja
ja niiden jälkeen sovellettavia säännöksiä.”

6 luku. Hallinnon järjestäminen ja valtion taloudenhoito

6 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

7 luku. Työvoiman saatavuuden turvaaminen

SÄHKÖPOOLI

Sähköhuollon toimintavarmuus on kriittistä kaikissa poikkeusoloissa. Valmiuslain uudistuksessa on varmistettava, että sähköalan yrityksillä on riittävät sekä toimivaltuudet, toimintaedellytykset ja toimintamahdollisuudet turvata sähköön tuotanto, siirto ja jakelu myös poikkeusoloissa ja sotatilanteessa. Sähköenergian saatavuuden merkitys yhteiskunnan toiminnan kannalta korostuu jatkuvasti. Siksi on välttämätöntä, että energiahuolto tunnistetaan laissa selkeästi priorisoiduksi toiminnaksi, ja että sähköön tuotanto, varastointi, siirto ja jakelu asetetaan etusijalle hyödykesäännöstelyssä, luvituksessa ja muussa kriittisen infrastruktuurin sääntelyssä. Lisäksi henkilöstön työskentelyedellytykset tulee turvata poikkeusoloissa ulottamalla työoikeudelliset poikkeusmahdollisuudet myös sähköhuollon tehtäviin esimerkiksi henkilöstösuojaus- ja henkilöstöresurssistrategian muodossa.

SATAMAPOOLI

Kuten mietinnössä todetaan, poikkeusolot voivat johtaa siihen, että osa normaaliolojen henkilöstöstä ei tilapäisesti ole työnantajan käytettävissä. Lisäksi on huomattava, että poikkeusoloissa tavaravirtojen jatkuvuus on ratkaisevan tärkeää. Tämän vuoksi työlain-säädännön on joustettava huomattavasti poikkeusoloissa. Palvelussuhteen ehdoista poikkeamista koskeva 41 § on varsin kattava. Pykälän sovellettavuus yrityskentässä on jätetty epämääräiseksi, kun edellytykseksi pykälän soveltamiselle on todettu, että ”se on välttämätöntä tämän lain toimivaltuuksien täytäntöönpanosta johtuvien velvoitteiden täyttämiseksi”.

Välttämättömyysperusteen sijasta parempi edellytys voisi olla esimerkiksi työaikalain 25 ja 28 §:ssä todettu tarve ”toiminnan jatkuvuuden ylläpitämiseksi”.

LÄMPÖPOOLI

Työvoiman saatavuus ja henkilöstön hyvinvointi ovat varsinkin pitkittyneessä kriisissä ja/ tai sotatilanteessa tärkeää. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on osoittanut, että sotatoimet kohdistuvat usein energiainfrastruktuuriin, joten on perusteltua olettaa, että myös Suomessa vastaavassa tilanteessa tarve lämpöjen palauttamiseen, vararatkaisujen ja energiainfrastruktuurin korjaamiseen ja siihen työhön tarvittavaan henkilöstöön olisi suurta. Pidämmekin välttämättömänä, että valmiuslaissa 41§ ja 43§ määritellyt poikkeuksia normaaliajan lainsäädännöstä voidaan soveltaa myös lämpöhuollon turvaamiseksi tehtävissä työtehtävissä. On yhteiskunnalle kestävä tilanne, mikäli välttämättömiä korjaustöitä ei pystyttäisi suorittamaan myös kriisitilanteessa mahdollisimman nopeasti.

7 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

SÄHKÖPOOLI

41§ ja 43 § Palvelussuhteen ehdoista poikkeaminen ja irtisanomisajan pidentäminen

Sähköön tuotannon, varastoinnin, siirron ja jakelun turvaaminen myös poikkeusolojen aikana on kriittisen tärkeää paitsi yhteiskunnan toiminnan jatkuvuuden sekä ihmisten hengen, terveyden ja omaisuuden turvaamisen kannalta itsessään, niin myös sen vuoksi, että 41 §:n ja 43 §:n 2. momenttien 17-kohtaisissa luetteloissa mainitut viranomaiset ja muut toimijat

voivat suorittaa omia tehtäviään poikkeusolojen aikanakin. Olisi epätyytyttävä tilanne, mikäli luetteloissa erikseen mainituilla toimijoilla olisi mahdollisuus turvautua pykälissä tarkoitettuihin poikkeuksiin, mutta ei sellaisilla yrityksillä, jotka tuottavat luettelossa mainittujen viranomaisten ja muiden toimijoiden tehtävien suorittamisen kannalta kriittisen tärkeää peruspalvelua.

Sähkömarkkina- tai muussa alaa koskevassa erityislainsäädännössä ei ole säädetty mahdollisuudesta poiketa työlainsäädännön ja työehtosopimusten säännöksistä ja määräyksistä poikkeusolojen aikana eikä myöskään työaikalain 19 §:ssä säädettyä hätätyötä ole tarkoitettu sovellettavaksi valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa, minkä lisäksi hätätyön aikana sovellettavat poikkeamismahdollisuudet ovat olennaisesti suppeammat kuin ehdotetun valmiuslain 41 §:ssä ja 43 §:ssä.

Edellä kuvaillut epäkohdat ja tulkinnanvaraisuudet olisivat korjattavissa esimerkiksi siten, että energiahuollon kannalta keskeisimmät toiminnot kuten sähkön, lämmön ja veden tuotanto, jakelu ja siirto sekä näiden toimintojen toteuttamisen kannalta välttämättömät palvelut ja tukitoiminnot lisätään 41 §:n ja 43 §:n 2. momenttien 17-kohtaisten luetteloiden uusiksi 18) -kohdiksi.

MAAKULJETUSPOOLI

Kuljetusalan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi valmiuslakiin tulisi lisätä mahdollisuus myös ajoaikalaista poikkeamiseen, kuten on tehty 41 §:ssä työaikalain suhteen. Ymmärrämme, että tarkka sanamuoto ei olosuhteiden erilaisuuden vuoksi ole välttämättä mahdollinen, mutta asia tulisi kirjata valmiuslakiin esimerkiksi niin, että laki antaisi mahdollisuuden poiketa normaaliolojen laista. On huomattava, että vesiliikenteen työajoista poikkeaminen on huomioitu erikseen lakiluonnoksessa (42 §). Vaikka 4 §:n perusteluissa todetaan, että valmiuslain soveltaminen ei itsessään sisällä mahdollisuutta poiketa EU:n perussopimuksista ja säädöksistä, näemme soveltamisen mahdolliseksi, koska perusteluissa todetaan myös, että ”joustoja tai poikkeamia mahdollistetaan rajatusti sekundäärilainsäädännössä säädetyllä kansallisella liikkumavaralla”.

40 ja 41 §:t tulisi näin ollen muuttaa muotoon (lisäykset lihavoitu):

”40 § Luvun säännösten soveltaminen

Mitä 41 ja 42 §:ssä säädetään poikkeamisesta työehtosopimuslain (55/2001), työaikalain (872/2019), vuosilomalain (162/2005), valtion virkamieslain (750/1994), kunnan ja hyvinvointialueenviranhaltijasta annetun lain (304/2003), yhteistoimintalain (1333/2021), yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 1233/2013, työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007), merityöaikalain (296/1976), merimiesten vuosilomalain (433/1984), tieliikenteen ajo- ja lepoajoista annetun lain (61/1990), kauppaliikkeiden ja toimistojen työaikalain (400/1978) sekä työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annetun lain (248/1982) säännöksistä, sovelletaan myös vastaaviin työehtosopimusten sekä työ- ja virkaehtosopimusten määräyksiin. Mitä tässä luvussa säädetään työntekijästä, sovelletaan myös virkasuhteessa olevaan.

Tämän luvun 41 ja 42 §:ssä tarkoitettuja palvelussuhteen ehtoja koskevia poikkeuksia voidaan soveltaa vain siltä osin, kun tehtävien hoitamista ei voida järjestää muilla keinoin eikä niillä saa vaarantaa työntekijän turvallisuutta ja terveyttä työssä. Edellä mainittuja pykälää sovellettaessa on huolehdittava, ettei työntekijän työaika ylityö mukaan lukien ole kohtuuton ja että työntekijälle varataan riittävä lepoaika vuorojen välissä tai mahdollisuus palautumiseen työajan aikana.”

”41 § Palvelussuhteen ehdoista poikkeaminen

Maanpuolustuksen, väestön sosiaali- ja terveydenhuollon, toimeentulon tai turvallisuuden taikka muun yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömän toiminnan välttämättä edellyttäessä 2 momentissa tarkoitettu työnantaja voi 11 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtioneuvoston asetuksella säädettävissä rajoissa:

- 1) poiketa vuosilomalaissa tarkoitettun loman tai vapaan antamisajankohtaa ja ajankohdan ilmoittamista koskevista edellytyksistä;
- 2) siirtää jo ilmoitetun vuosilomalaissa tarkoitettun loman tai vapaan ajankohtaa;
- 3) keskeyttää jo aloitettu vuosilomalaissa tarkoitettu loma tai vapaa;
- 4) teettää työntekijällä työaikalain estämättä lisä- ja ylityötä ilman tämän suostumusta;
- 5) poiketa vuorokausilepoa ja viikkolepoa koskevista työaikalain sekä vuorokautista ja viikoittaista ajoaikaa koskevista ajoaikalain säännöksistä;
- 6) poiketa työaikalain 8 §:n 2 ja 5 momentin yötyötä koskevista työaikalain säännöksistä;
- 7) poiketa työaikalain 18 §:n enimmäistyöaikaa koskevista työaikalain säännöksistä;
- 8) määrätä työaikalain estämättä työntekijä varallaoloon, edellyttäen, että työntekijälle maksetaan varallaolosta joko sopimuksen tai työehtosopimuksen mukainen varallaolokorvaus taikka sellaisen puuttuessa 50 prosenttia säännöllisen työajan palkasta;
- 9) teettää työntekijällä sunnuntaityötä ilman tämän suostumusta työaikalain estämättä.
- 10) siirtää työ- ja virkaehtosopimusten määräyksiin perustuvat muut ansaitut vapaat kuin vuosiloman, jollei vapaata ole sovittu korvattavaksi rahana;
- 11) määrätä työntekijä yhteistoimintalain, yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain sekä työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain neuvotteluvuoroista poiketen tilapäisesti toiseen työtehtävään, johon hänellä on riittävä osaaminen ja edellyttäen, ettei hänen varsinainen palkkansa alene.
- 12) määrätä työntekijä yhteistoimintalain, yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain sekä henkilöstön yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain neuvotteluvuoroista poiketen tilapäisesti toiseen työntekopaikkaan edellyttäen, että siirto ei aiheuta hänelle kohtuutonta haittaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja poikkeuksia voidaan soveltaa valtioneuvoston asetuksella säädettävässä laajuudessa:

- 1) ministeriöissä,
- 2) Puolustusvoimissa,
- 3) Rajavartiolaitoksessa,
- 4) poliisitoimessa,
- 5) Maahanmuuttovirastossa,
- 6) sosiaali- ja terveystoimissa,
- 7) Kansaneläkelaitoksessa,
- 8) pelastustoimessa,
- 9) hätäkeskustoiminnassa,
- 10) julkisen hallinnon turvallisuusverkko toiminnasta annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetussa yhtiössä,
- 11) valtion yhteisten tieto- ja viestintä teknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitetussa palvelukeskuksessa,
- 12) Liikenne- ja viestintäviraston kyberturvallisuuskeskuksessa ja taajuushallinnossa,
- 13) Ilmatieteen laitoksessa,
- 14) Säteilyturvakeskuksessa sekä
- 15) yhtiössä, joka hoitaa lain nojalla luotsausta, ilmaliikennepalvelua, jäänmurtoa taikka Väyläviraston järjestämisvastuulla olevaa liikenteenohjaus- tai hallintapalvelua;
- 16) muussa varautumisvelvollisessa, jos se on välttämätöntä sen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi poikkeusolojen aikana;
- 17) muussa yhtiössä, jos se on välttämätöntä tämän lain toimivaltuuksien täytäntöönpanosta johtuvien velvoitteiden täyttämiseksi.

VESIKULJETUSPOOLI

Ehdotetun valmiuslain 40 § määrittelee säännösten soveltamisalan ja keskeiset soveltamisperiaatteet. Se käsittelee myös työ- ja virkaehtosopimuksia.

Lakiehdotuksen 42 § määrittää mahdollisuudesta poiketa merityöaikalain ja muiden vesiliikennettä koskevien työaikalakien säännöksistä (esim. lepoajat ja sunnuntaityö, työaika- ja vuosilomalaki), jos se on välttämätöntä vesikuljetusten turvaamiseksi. Poikkeuksia voitaisiin soveltaa esim.

jäänmurtopalveluissa, jos se on välttämätöntä lain toimivaltuuksien täytäntöönpanosta johtuvien velvoitteiden täyttämiseksi, kuten Väyläviraston alaiset liikenteen ohjaus- ja hallintapalvelut.

Kommentti:

Lain ulottaminen koskemaan myös työ- ja virkaehtosopimuksia antaa vankemman perustan työvoiman saatavuudelle.

Pääosa kotimaisten varustamoiden kriittisestä henkilöstöstä on VAP-henkilöstöä (vapautettu aseellisesta palveluksesta). Merityösopimuslaki määrittää, että sen alainen henkilö on oikeutettu kieltäytymään lähtemästä merelle, mikäli aluksen reitti suuntautuu sotariskialueelle. Mikäli kyseinen henkilö on samaan aikaan määritetty VAP-henkilöksi, muodostaa tämä epäkohdan.

Esitys:

Uuteen valmiuslakiin tulee sisällyttää keino, jolla VAP-varaus puretaan välittömästi, mikäli henkilö kieltäytyy pestistä merityösopimuslain perusteella.

Esitys:

Laissa tulee huomioida tarvittavat joustot ja poikkeaminen miehitystodistuksessa määritetystä miehistön koosta ja pätevyyksistä, jotta huoltovarmuuskuljetukset pystytään toteuttamaan kaikissa olosuhteissa.

LÄMPÖPOOLI

41§ ja 43 § Palvelussuhteen ehdoista poikkeaminen ja irtisanomisajan pidentäminen

Lämmön tuotannon, varastoinnin ja jakelun turvaaminen myös poikkeusolojen aikana on kriittisen tärkeää paitsi yhteiskunnan toiminnan jatkuvuuden sekä ihmisten hengen, terveyden ja omaisuuden turvaamisen kannalta itsessään, niin myös sen vuoksi, että 41 §:n ja 43 §:n 2. momenttien 17-kohtaisissa luetteloissa mainitut viranomaiset ja muut toimijat voivat suorittaa omia tehtäviään poikkeusolojen aikanakin. Olisi epätyytyttävä tilanne, mikäli luetteloissa erikseen mainituilla toimijoilla olisi mahdollisuus turvautua pykälissä tarkoitettuihin poikkeuksiin, mutta ei sellaisilla yrityksillä, jotka tuottavat luettelossa mainittujen viranomaisten ja muiden toimijoiden tehtävien suorittamisen kannalta kriittisen tärkeää peruspalvelua.

Kaukolämpöä ja -jäähdytystä koskevassa lainsäädännössä ei ole säädetty mahdollisuudesta poiketa työlainsäädännön ja työehtosopimusten säännöksistä ja määräyksistä poikkeusolojen aikana.

Edellä kuvaillut epäkohdat ja tulkinnanvaraisuudet olisivat korjattavissa esimerkiksi siten, että energiahuollon kannalta keskeisimmät toiminnot kuten sähkön, lämmön ja veden tuotanto, jakelu ja siirto sekä näiden toimintojen toteuttamisen kannalta välttämättömät palvelut ja tukitoiminnot lisätään 41 §:n ja 43 §:n 2. momenttien 17-kohtaisten luettelojen uusiksi 18) -kohdiksi.

41 § käsitellään palvelussuhteen ehtoja, missä tulisi huomioida myös mahdollisuudet poiketa autonkuljettajien ajo- ja lepoaikasäännöksistä, jotka eivät ole palvelussuhteen ehtoja, vaan tulevat

liikennelainsäädännöstä. Tämän vuoksi poikkeuksen tulisi koskea myös yrittäjäkuljettajia, jolloin otsikkoa olisi myös tarpeen laventaa. Tällainen menettely oli käytössä korona-aikana ks. VNa 434/2022. Vastaavasti tulee varmistaa, että säännöspohja antaa valtuudet jättää vaatimatta kuorma- ja linja-autonkuljettajilta normaalioloissa vaadittavaa ammattipätevyyttä. Poikkeusoloissa asianmukaisen ajokorttiluokan tulee sellaisenaan riittää, jotta kuljetusketjut eivät häiriytyisi.

41 § 1 momentin 17-kohta kaipaa täsmennystä, sillä nykyisellään sitä ei voi pitää riittävän tarkkarajaisena. Perusteluissa on mainittu esimerkkinä kuljetusyritykset, mutta tarve koskee muitakin alihankintayrityksiä esimerkiksi lämmöntuotannon vaatimien raaka-aineiden toimitusketjuissa. Näitä ovat esimerkiksi puunkorjuu- ja haketusyritykset.

Muutosehdotukset:

pykälään 41§ Palvelussuhteen ehdoista poikkeaminen

Laajennetaan pykälän otsikko muotoon: 41§ Palvelussuhteen ehdoista ja kuljettajamääräyksistä poikkeaminen

Lisätään 1 momenttiin kohta "X") poiketa autonkuljettajien ajo- ja lepoaikasäännöksistä ja ammattipätevyysvaatimuksista

pykälään 41§ ja 43§

Lisätään 2 momenttiin kohta "X") yhtiöissä, jotka ovat energiahuollon kannalta keskeisiä, kuten sähkön, lämmön ja veden tuotanto, jakelu ja siirto sekä näiden toimintojen toteuttamisen kannalta välttämättömät palvelut ja tukitoiminnot

8 luku. Työvelvollisuus

8 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

MAAKULJETUSPOOLI

47 §:n 2 momentti tulisi muuttaa muotoon: " Työnantajan on nimettävä riittävä määrä palveluksessaan olevia vastuuhenkilöitä, joiden tehtävänä on ohjeistuksellaan huolehtia sen lukuun toimivien työvelvollisten tehtävien asianmukaisesta hoitamisesta. Vastuuhenkilöiden nimet on kirjattava varautumissuunnitelmaan."

44 § tulisi muuttaa muotoon:

" 44 § Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuljetusalan erityinen työvelvollisuus

Jos 11 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa 7 luvun mukaiset toimenpiteet eivät ole riittäviä välttämättömien sosiaali- ja terveystalouden tai kuljetuspalvelujen turvaamiseksi, on jokainen Suomessa asuva, jolla on kotikuntalain 201/1994 mukaan kotikunta Suomessa, joka toimii tai on toiminut viimeisen viiden vuoden aikana sosiaali- ja terveydenhuollon tai ammattipätevyyttä vaativan kuljettamisen alalla, on saanut koulutusta näillä aloilla ja joka on täyttänyt 18 mutta ei 68 vuotta, velvollinen tekemään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (380/2023)

tarkoitettun työvoimaviranomaisen (työvoimaviranomainen) määräyksen mukaisesti tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi välttämätöntä työtä sosiaali- ja terveydenhuollossa tai ammattipätevyyttä vaativissa kuljetustehtävissä. Määräys tällaiseen työhön voidaan 11 §:n 1 momentin 3–5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa antaa enintään neljäksi viikoksi kerrallaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua työvelvollista ei voida kuitenkaan määrätä hoitamaan sellaisia tehtäviä, joita sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/ 2021) mukaan voi hoitaa vain hyvinvointialueeseen palvelussuhteessa oleva tai joiden hoitamiseksi on muualla sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä säädetty erityiseksi edellytykseksi virkasuhde.

Henkilöön, jonka työvoimaviranomainen määrää tekemään 1 momentissa tarkoitettua työtä sosiaali- ja terveydenhuollossa tai kuljetusalalla, sovelletaan rikoslain (39/1889) 40 luvun 1–3, 5, 7, 8, 9 ja 10 §:n rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan työmääräyksen alaan kuuluvia tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).”

VESIKULJETUSPOOLI

Lakiehdotuksen 46 § mainitsee yleisestä työvelvollisuudesta ja työvoimaviranomaisen määräämän välttämättömän työn tekemisestä.

Esitys:

Laissa tai vähintään asetuksessa tulee huomioida ja erotella kotimaisten varustamojen alus- ja maahenkilöstö sekä mm. luotsauksen, meriliikenteen ohjauksen ja jäänmurron tarvitsema henkilöstö. Tätä henkilöstöä ei tule velvoittaa muun työn tekemiseen, mikäli he jo työskentelevät huoltovarmuuskriittisissä yrityksissä tai jonkin viranomaisen palveluksessa.

SATAMAPOOI

Luvussa ehdotetut työvelvollisuussäännökset ovat asianmukaisia. Työryhmän mietintö ei sisällä kuitenkaan mitään säännösehdotuksia työtaisteluoikeuden rajoittamisesta. Satamapooli katsoo, että valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa kansantalous ei kykene ottamaan vastaan varsinkaan satamissa tapahtuvia työtaisteluja. Sen vuoksi valmiuslain 8. lukuun tulisi lisätä säännös, jossa kielletään ja sanktioidaan kaikki työtaistelutoimet poikkeusolojen aikana. Tämä säännös tulisi nähdä osana työvelvollisuussääntelyä.

9 luku. Sotilaallisen puolustusvalmiuden turvaaminen

MAAKULJETUSPOOLI

Kuljetus- ja logistiikka-alan näkökulmasta toivottavaa olisi, että alaa koskevat säädökset koottaisiin yhden luvun alle (kuten voimassa olevassa valmiuslaissa 10 luku on pääsääntöisesti tehty). Ymmärrettävää toki on, että alaa koskevat kohdat on jouduttu toimivaltuustarpeiden erilaisuuden

takia jaottelemaan eri lukuihin. Lakiluonnoksessa kuljetuspalveluihin liittyviä säädöskohtia on nyt neljässä luvussa: 9 luku 59 §, 10 luku 66 §, 11 luku 70-73 § ja 81 § sekä 13 luku 93 §.

9 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

MAAKULJETUSPOOLI

9 luvun luovutusvelvollisuutta tulisi täsmentää niin, että kuljetusyritykset lain perusteella vapautettaisiin mahdollisista sopimussanktioista toimeksiantajilleen niissä tapauksissa, kun kuljetusyrityksen ajoneuvo otetaan pois normaaliajan sopimusliikenteestä ”suorittamaan poikkeusoloissa niiden hallinnan kannalta välttämättömiä kuljetuksia”. Tämä tulisi huomioida 9 luvun molemmissa pykälissä (57 ja 59 §), joissa kuljetusyritys tai ajoneuvon haltija velvoitetaan suorittamaan palveluja ja/tai luovuttamaan ajoneuvonsa, muun kalustonsa tai toimitilansa viranomaisen käyttöön seuraavasti.

57 §:ään tulisi lisätä lause ”Jos ajoneuvon, aluksen, miehittämättömän aluksen tai ilma-aluksen omistaja tai haltija velvoitetaan luovuttamaan omistamansa tai hallinnassaan oleva ajoneuvo, alus tai ilma-alus Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen hallintaan, se vapauttaa omistajan tai haltijan muiden sopimusten sisältämistä sanktioista, koska sopimusvelvoitteita ei voida velvoitteen takia täyttää”.

59 §:ään tulisi lisätä lause ”Jos kuljetus-, muonitus-, majoitus-, korjaus-, huolto-, rakentamis- tai lääkintäpalveluita, tietotekniikkaan ja tietojärjestelmiin liittyviä palveluita tarjoava yritys velvoitetaan suorittamaan Puolustusvoimille tai Rajavartiolaitokselle puolustusvalmiuden kohottamisen tai ylläpitämisen kannalta välttämättömiä palveluja, se vapauttaa em. toimijat muiden sopimusten sisältämistä sanktioista, koska sopimusvelvoitteita ei voida velvoitteen takia täyttää”.

ILMAKULJETUSPOOLI

Sotilaallisen puolustusvalmiuden tukeminen, 62 § Liikkumis- ja oleskelurajoitukset. Esimerkkinä toimivaltuuden soveltamistilanteesta voidaan mainita puolustusvalmiuden kohottamisen myötä perustettavat lentotukikohdat, siviilikäytössä olevat viestikeskukset sekä liikenteen kannalta merkittävät kohteet. Niiden tärkeimmät alueet voitaisiin tarvittaessa ottaa Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen hallintaan ehdotetun 61 §:n nojalla, mutta tämän alueen välittömässä läheisyydessä on tarpeen rajoittaa ainoastaan liikkumista, eikä alueita ole tarkoituksenmukaista ottaa Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen hallintaan. Puolustusvoimien logistinen kyvykkyys perustuu osittain siviilitoimijoiden kyvykkyYTEEN myös poikkeusoloissa, mikä tulisi huomioida myös valmiuslain tasolla koskien esimerkiksi lentoasemainfran toimintakykyä, erityisesti yhteistoimintalentoasemilla. Valmiuslain jatkovalmistelussa olisi hyvä huomioida keinot varmistaa poikkeusoloissa myös lentoasemien toimintakyky.

VESIKULJETUSPOOLI

Lakiehdotuksen 70 § mainitsee kuljetusten suorittamisvelvollisuudesta. Logistiikan toimivuus on välttämätön huoltovarmuuden, elinkeinotoiminnan ja väestön elinolosuhteiden kannalta.

Kommentti:

Liikennemuotoneutraali säännös kattaa merikuljetusten suorittamisvelvollisuuden. Kokonaisuuden kannalta nähdään positiivisena asiana, että aiemmat liikennemuotokohtaiset säännökset poistetaan ja ne korvataan yleisellä valtuudella, joka mahdollistaa joustavamman ohjauksen eri kuljetusketjujen välillä.

Lakiehdotuksen 57 § ja 72 § määrittää, että Puolustusvoimat voisi sotilaallisen puolustusvalmiuden kohottamiseksi tai ylläpitämiseksi sekä Rajavartiolaitos kiireellisten ja välttämättömien kuljetustarpeiden suorittamista varten

poikkeusoloissa velvoittaa aluksen omistajan tai haltijan luovuttamaan aluksensa hallintaansa.

Kommentti:

Alusten otto-oikeuden suhteen tulee huomioida, että käytännössä samat Suomen lipun alla ulkomaankauppaa hoitavat alukset suorittavat myös yhteiskunnan kannalta elintärkeitä ja kriittisiä huoltovarmuuskuljetuksia. Kotimaista tonnistoa on rajoitetusti, joten koordinaatiota tarvitaan alusten käytön suunnittelussa ja priorisoinnissa.

Pääsääntöisesti varustamot ovat hakeneet VAP-statusta Suomen lipun alla purjehtivien alusten henkilöstölle. Mikäli alus otetaan valtion käyttöön ilman miehistöä, jää tämä henkilöstö vaille maanpuolustuksellista tehtävää.

Jos luovutettu alus aiheuttaa viranomaisten määräämien toimenpiteiden yhteydessä vahinkoa kolmansille osapuolille, muulle omaisuudelle tai ympäristölle, minkä takia aluksen omistaja joutuu korvausvelvolliseksi, tulisi aluksen omistajalla olla oikeus korvaukseen kärsitystä vahingosta. Esim. ympäristövahingoissa voi aluksen rekisteröity omistaja joutua suoraan vastuuseen, vaikka alus olisi tosiasiallisesti muiden hallinnassa/operoitavana.

Esitys:

Otto-oikeuden käyttöönottoa alusten osalta tulee vakavasti harkita yhteistoiminnassa ja koordinoidusti muiden viranomaisten kanssa. Asia tulee huomioida vähintään hallituksen esittelyn perusteluissa. Esimerkiksi tankkialusten ollessa kyseessä, on tarkoin huomioitava turvallisuusnäkökulma. Tällöin kyseeseen tulee aluksen operointi ensisijaisesti aluksen omalla miehistöllä yleisen turvallisuuden nimissä.

Mikäli alus otetaan valtion käyttöön valmiuslain perusteella, tulee VAP-henkilöstön käyttö huomioida tässä tai muussa lainsäädännössä.

SATAMAPOOLI

Luvun perustelut toteavat säädöksillä määriteltyjen otto-oikeuksien ja palvelujen suorittamisvelvollisuuden olevan aina tarkoitetut olemaan viimesijaisia toimenpiteitä suhteessa vapaaehtoisuuteen perustuviin järjestelyihin. Sen toteutumiseksi olisi lähtökohdaisesti tavoiteltavaa, että etukäteissuunnittelulla varmistetaan, etteivät valmiuslain no-jalla tehtävät

luovuttamiset kuljetusten turvaamiseksi vaarantaisi muita yhteiskunnan kannalta tärkeitä kuljetuksia.

Normaaliolojen aikana toiminnanharjoittajien etukäteisvarautuminen ja valmiussuunnittelu yhdessä viranomaisten kanssa rakentavat jaettua kuvaa eri toimintojen ja resurssien merkitystä yhteiskunnan kriittisten toimintojen jatkamiseen tarvittaville osaamisen ja materiaalisten tarpeiden yhdistelmälle. Suomen Satamat Ry Satamaoperaattorit Ry

2 (4)

Satamatoiminnan sujuvuus edellyttää yhdistettyä erikoisosaamista, jossa tarvitaan mm. toimintaan räätälöityjä työkoneita, laitteita, tietojärjestelmiä, osaamista sekä tilaa lastien käsittelylle. Etukäteissuunnittelu ja sopimukset resurssien käytöstä auttavat turvaamaan yhteiskunnan kannalta kriittisten kuljetusten jatkamista myös poikkeusoloissa.

Edellä mainittuja pykälä 57, 59 ja 61 käyttöönotettaessa toimijoiden vastuut ja niiden hoitaminen on määritettävä selkeästi, esimerkiksi satamien osalta vastuu- ja yhteyshenkilöt, turvamenettelyjen koordinointi, kulunvalvonta ja näiden tarvitsema yhteydenpito ja tiedottaminen. On tärkeää, että pykälän 156 mukaisesti korvauksista on sovittu, jotta satamaliiketoiminta voi jatkua.

10 luku. Liikkumisen ja oleskelun rajoittaminen sekä väestön siirtäminen

MAAKULJETUSPOOLI

Kuljetus- ja logistiikka-alan näkökulmasta toivottavaa olisi, että alaa koskevat säädökset koottaisiin yhden luvun alle (kuten voimassa olevassa valmiuslaissa 10 luku on pääsääntöisesti tehty). Ymmärrettävää toki on, että alaa koskevat kohdat on jouduttu toimivaltuustarpeiden erilaisuuden takia jaottelemaan eri lukuihin. Lakiluonnoksessa kuljetuspalveluihin liittyviä säädöskohtia on nyt neljässä luvussa: 9 luku 59 §, 10 luku 66 §, 11 luku 70-73 § ja 81 § sekä 13 luku 93 §.

10 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

MAAKULJETUSPOOLI

10 luvun 66 §:n 1 momentin viimeinen lause tulisi muotoilla seuraavasti: ”Liikennöintirajoitus tai -kielto ei saa estää ketään kulkemasta vakituiselle asunnolleen, eikä työpaikalleen silloin, kun työ on poikkeusolojen hallinnan kannalta välttämätöntä”.

11 luku. Otto-oikeudet ja palvelujen suorittamisvelvollisuus

MAAKULJETUSPOOLI

Kuljetus- ja logistiikka-alan näkökulmasta toivottavaa olisi, että alaa koskevat säädökset koottaisiin yhden luvun alle (kuten voimassa olevassa valmiuslaissa 10 luku on pääsääntöisesti tehty). Ymmärrettävää toki on, että alaa koskevat kohdat on jouduttu toimivaltuustarpeiden erilaisuuden takia jaottelemaan eri lukuihin. Lakiluonnoksessa kuljetuspalveluihin liittyviä säädöskohtia on nyt neljässä luvussa: 9 luku 59 §, 10 luku 66 §, 11 luku 70-73 § ja 81 § sekä 13 luku 93 §.

11 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

MAAKULJETUSPOOLI

11 luvun velvollisuuksia tulisi täsmentää niin, että kuljetuspalvelujen tarjoajat ja ajoneuvojen, alusten ja ilma-alusten omistajat tai haltijat lain perusteella vapautettaisiin mahdollisista sopimussanktioista toimeksiantajilleen niissä tapauksissa, kun em. toimijoiden kalusto otetaan pois normaaliajan sopimusliikenteestä viranomaisten määräämiin tehtäviin (70, 71, 72, 73 ja 81, §).

70 §:ään tulisi lisätä lause ”Jos kuljetuspalvelun tarjoaja velvoitetaan suorittamaan poikkeusolojen hallinnan kannalta välttämättömiä kuljetuksia, se vapauttaa kuljetuspalvelun tarjoajan muiden sopimusten sisältämistä sanktioista, koska tämä ei voi täyttää sopimusvelvoitteitaan suorittamisvelvoitteen takia”.

71 §:ään tulisi lisätä lause ”Jos Poliisi velvoittaa ajoneuvon omistajan tai haltijan luovuttamaan ajoneuvonsa, aluksensa tai ilma-aluksensa Poliisin käyttöön tai hallintaan, se vapauttaa ajoneuvon, aluksen tai ilma-aluksen omistajan tai haltijan muiden sopimusten sisältämistä sanktioista, koska tämä ei voi täyttää sopimusvelvoitteitaan luovutusvelvoitteen takia”.

72 §:ään tulisi lisätä lause ”Jos Rajavartiolaitos velvoittaa ajoneuvon omistajan tai haltijan luovuttamaan ajoneuvonsa, aluksensa tai ilma-aluksensa Rajavartiolaitoksen käyttöön tai hallintaan, se vapauttaa ajoneuvon, aluksen tai ilma-aluksen omistajan tai haltijan muiden sopimusten sisältämistä sanktioista, koska tämä ei voi täyttää sopimusvelvoitteitaan luovutusvelvoitteen takia”.

73 §:ään tulisi lisätä lause ”Jos Pelastusviranomainen velvoittaa ajoneuvon omistajan tai haltijan luovuttamaan ajoneuvonsa, aluksensa tai ilma-aluksensa Pelastusviranomaisen käyttöön tai hallintaan, se vapauttaa ajoneuvon, aluksen tai ilma-aluksen omistajan tai haltijan muiden sopimusten sisältämistä sanktioista, koska tämä ei voi täyttää sopimusvelvoitteitaan luovutusvelvoitteen takia”.

81 §:ään tulisi lisätä lause ”Jos yhteisö tai elinkeinonharjoittaja velvoitetaan suorittamaan Rajavartiolaitokselle kuljetus-, muonitus-, majoitus-, korjaus-, huolto-, rakentamis- tai lääkintäpalveluita, tietotekniikkaan ja tietojärjestelmiin liittyviä palveluita sekä muita vastaavia rajaturvallisuuden ylläpitämisen kannalta välttämättömiä palveluja, se vapauttaa em. toimijan muiden sopimusten sisältämistä sanktioista, koska tämä ei velvoitteen takia voi sopimusvelvoitteitaan täyttää”.

ILMAKULJETUSPOOLI

11 Luku. Otto-oikeudet ja palvelujen suorittamisvelvollisuus. 70§:n 2 momentissa ja 72§:n 2 momentissa säädettäisiin ajoneuvon, aluksen tai ilma-aluksen hallinnan luovuttamisesta. Ilma-aluksen hallinnan luovuttamisessa olisi hyvä huomioida tarkkarajaisemmin erilaiset tilanteet, ilma-alusten omistajuus (leasingsopimukset hyvin yleisiä ilmailussa) ja ilma-alusten vakuutukset poikkeusoloissa. Luonnos ei sellaisenaan ota kantaa em. asioihin hallinnan luovuttamisessa.

70§ Kuljetusten suorittamisvelvollisuus. Pykälän mukainen velvollisuus voitaisiin osoittaa myös ilma-alukselle, ja elinkeinoelämän harjoittajalle voitaisiin osoittaa vain sellaisia velvoitteita, joita se pystyy kohtuudella noudattamaan. EASA-asetus mahdollistaa kattavasti poikkeuksia normaaliolojen velvoitteisiin ilmailualalla. Kirjaus kohtuudella on hyvin lakea ja jättää huomioimatta muun muassa sen, että ilma-alusten suorittamisvelvollisuus on tiukasti sidottu myös lentoasemainfran toimivuuteen kaikissa olosuhteissa.

VESIKULJETUSPOOLI

Lakiehdotuksen 57 § ja 72 § määrittää, että Puolustusvoimat voisi sotilaallisen puolustusvalmiuden kohottamiseksi tai ylläpitämiseksi sekä Rajavartiolaitos kiireellisten ja välttämättömien kuljetustarpeiden suorittamista varten

poikkeusoloissa velvoittaa aluksen omistajan tai haltijan luovuttamaan aluksensa hallintaansa.

Kommentti:

Alusten otto-oikeuden suhteen tulee huomioida, että käytännössä samat Suomen lipun alla ulkomaankauppaa hoitavat alukset suorittavat myös yhteiskunnan kannalta elintärkeitä ja kriittisiä huoltovarmuuskuljetuksia. Kotimaista tonnistoa on rajoitetusti, joten koordinaatiota tarvitaan alusten käytön suunnittelussa ja priorisoinnissa.

Pääsääntöisesti varustamot ovat hakeneet VAP-statusta Suomen lipun alla purjehtivien alusten henkilöstölle. Mikäli alus otetaan valtion käyttöön ilman miehistöä, jää tämä henkilöstö vaille maanpuolustuksellista tehtävää.

Jos luovutettu alus aiheuttaa viranomaisten määräämien toimenpiteiden yhteydessä vahinkoa kolmansille osapuolille, muulle omaisuudelle tai ympäristölle, minkä takia aluksen omistaja joutuu korvausvelvolliseksi, tulisi aluksen omistajalla olla oikeus korvaukseen kärsitystä vahingosta. Esim. ympäristövahingoissa voi aluksen rekisteröity omistaja joutua suoraan vastuuseen, vaikka alus olisi tosiasiallisesti muiden hallinnassa/operoitavana.

Esitys:

Otto-oikeuden käyttöönottoa alusten osalta tulee vakavasti harkita yhteistoiminnassa ja koordinoidusti muiden viranomaisten kanssa. Asia tulee huomioida vähintään hallituksen esittelyn perusteluissa. Esimerkiksi tankkialusten ollessa kyseessä, on tarkoin huomioitava turvallisuusnäkökulma. Tällöin kyseeseen tulee aluksen operointi ensisijaisesti aluksen omalla miehistöllä yleisen turvallisuuden nimissä.

Mikäli alus otetaan valtion käyttöön valmiuslain perusteella, tulee VAP-henkilöstön käyttö huomioida tässä tai muussa lainsäädännössä.

12 luku. Väestön välttämättömän toimeentulon turvaaminen ja sosiaaliturvan muutokset

Lausunnonantajia pyydetään tarvittavilta osin ottamaan kantaa myös sisäministeriön eriävässä mielipiteessä ehdotettuihin säännösmuutoksiin (85 §)

12 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

13 luku. Välttämättömien hyödykkeiden ja palvelujen saatavuuden turvaaminen

MAAKULJETUSPOOLI

Kuljetus- ja logistiikka-alan näkökulmasta toivottavaa olisi, että alaa koskevat säädökset koottaisiin yhden luvun alle (kuten voimassa olevassa valmiuslaissa 10 luku on pääsääntöisesti tehty).

Ymmärrettävää toki on, että alaa koskevat kohdat on jouduttu toimivaltuustarpeiden erilaisuuden takia jaottelemaan eri lukuihin. Lakiluonnoksessa kuljetuspalveluihin liittyviä säädöskohtia on nyt neljässä luvussa: 9 luku 59 §, 10 luku 66 §, 11 luku 70-73 § ja 81 § sekä 13 luku 93 §.

SATAMAPOOLI

Lakiehdotuksen 93 §:n mukaan liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä tietyissä tilanteissa työkoneiden ja kaluston sijoittamisesta sekä alusten lastaamisesta tai purkamisesta tarvittavan henkilöstön siirrosta toiseen satamaan.

Satamapooli pitää tärkeänä markkinalähtöisyyttä myös valmiustilan oloissa. Hakemuksen tekijänä työkoneiden, kaluston ja henkilöstön siirtoon tulisi olla yritys, joka käyttäisi luovutettavaa työkonetta, kalustoa tai henkilöstöä. Yrityksen tulisi hakemuksessaan selvittää, miten lisääntyvän henkilöstön, työkoneiden ja kaluston edellyttämät resurssit järjestetään. Tällaisia selvitettäviä resursseja olisivat esimerkiksi sosiaalililat, it-järjestelmät, koneiden kunnossapito, polttoainehuolto ja lisääntynyt sähkön ja sähkölatauksen tarve. Luovuttavalle yritykselle on annettava mahdollisuus tulla kuulluksi ennen viranomaispäätöstä.

Monissa yrityksissä henkilöstön siirto toteutettaisiin todennäköisesti työvoiman vuokrauksena. Yrityksillä tulisi kuitenkin myös olla mahdollisuus ottaa työntekijät määräaikaiseen työsuhteeseen. Tämä olisi tärkeää ahtausalan työehtosopimusta soveltavissa yrityksissä, koska työehtosopimuksen mukaan työvoiman vuokraus johtaa helposti velvollisuuteen vakinaistaa työntekijöitä, vaikka vakinaisille työntekijöille ei olisi tarvetta.

Siirtojen aiheuttamiin työvoimakustannuksiin osallistuvat esityksen mukaan työnantajat ja valtio, mutta lisäkustannuksia tulee myös laitteista siirrettäessä. Osa kalustosta on nopeammin siirrettävissä tai jopa lähempää hankittavissa, toisin kuin purkua ja uudelleenasettamista edellyttävä kalusto, kuten laiturille rakennettuja raiteita tarvitsevat konttinosturit. Olisi toivottavaa, että valtio vastaisi tämän kaltaisista kustannuksista, jotka ovat kertaerinä tuntuja menoja tällaisten laitteiden omistajille ja käyttäjille.

Valmiuslain käyttöönottilanteissa ympäristöluvat ja niiden valvonta voivat sekä mahdollistaa että rajoittaa huoltovarmuuden turvaamista ja valmiuslain käyttöönotolla tavoiteltavia joustoelementtejä. Vaikka ympäristölupakäytännöt tukevat huoltovarmuutta erityisesti luvanvaraisten toimintojen osalta, niiden merkitys ulottuu myös poikkeusoloihin varautumiseen, varajärjestelyiden mahdollistamiseen ja kykyyn reagoida tilannesovitteisesti. Esimerkiksi äkillinen lastimäärien kasvu uusissa, erityisjärjestelyjä käsittelyssä tai sijoittelussa vaativissa lasteissa, kuten

irtotavarana tai pakattuna kuljetettavissa vaaralliseksi luokitelluissa aineissa lastimäärien on lupanäkökulmasta haasteellinen. Nykyhetkellä ympäristöluvan muuttamiseen kuluu selvityksineen, kuulemisineen ja mahdollisine valituksineen vähintäänkin vuodesta jopa useisiin vuosiin. Toisena esimerkkinä mainittakoon tilanne, jossa ympäristöluvalla rajoitetaan aluskäyntejä tietyssä aikajaksossa, esim. 6 kk:n jaksoissa. Poikkeuksellisissa tilanteissa se voi ylittyä, jos esim. toisen sataman liikennettä siirtyy/jaetaan toisiin satamiin. Poikkeuksellisen ylimääräisen liikennemäärän käsittely johtaa todennäköisesti myös siihen, että kapasiteetin nosto edellyttää laitureiden korkeampaa käyttöastetta ja tavallista pidempiä operointiaikoja vuorokauden aikana, eli hyvin todennäköisesti alusten lastausta ja purkua myös yöllä. Laitureihin liittyy erilaisia lupamääräyksiä esim. melutasoista tai lastipölystä sen mukaan, millaisia lasteja niillä käsitellään ja kuinka lähellä asutusta ne sijaitsevat. Lupamääräykset menevät usein tarpeettoman pitkälle yksityiskohtiin, kun pitäisi katsoa kokonaisuutta ja esim. melun suhteen sen kokonaispäästöä.

Yllä mainittujen ongelmien ehkäisemiseksi ympäristölupamenettelyjen joustavuutta voidaan parantaa valmiuslailla tai vaihtoehtoisesti muihin lakeihin voidaan sisällyttää poikkeustilanteita koskevia säädöksiä. Huoltovarmuuskeskus keräsi syksyllä 2025 eri sektoreilta havaintoja tilanteista, joissa ympäristöluvat ja huoltovarmuuden tarpeet voivat olla ristiriidassa keskenään. Suomen Satamat ry. on toimittanut yksityiskohtaisen tarkastelun havainnoistaan HVK:lle. Sotilaallisen liikkuvuuden erityistarpeiden ja ympäristölupien yhteensopivuutta satamatoiminnassa ei ole käsitelty siinä yhteydessä, mutta myös tällainen arviointi voisi olla tarpeen.

Pykälän 93 osalta panemme merkille, että pykälä on kirjoitettu koskemaan tilanteita, joissa tavaratoimituksia joudutaan ohjaamaan tai siirtämään satamasta toiseen. Käsittääksemme pykälän muotoilu ei koske mahdollisia evakointitilanteita. Pykälä mahdollisesti kaipaava täsmennettyä muotoilua, jos lainsäätäjä arvioi, että resursseja on tarve käyttää normaalista poikkeavasti myös matkustajaliikenteen tarpeiden turvaamiseksi.

LÄMPÖPOOLI

Yhteiskunnan energiahuollon turvaaminen on kaikissa olosuhteissa ensisijaisen tärkeää yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden mahdollistamiseksi. Ukrainassa energiahuolto erityisesti talvella on osoittautunut sodan aikana suureksi ongelmaksi ja siihen isketään toistuvasti. Kyse on erittäin kriittisestä infrasta ja erityisesti talvipakkasilla väestön elinmahdollisuuksista.

On selvää, että sotatilanteessa tulisi olemaan niukkuutta henkilöstöstä sekä monenlaisista hyödykkeistä ja palveluista samaan aikaan kun korjausrakentamisen ja erilaisten väliaikaisten ratkaisujen tarve kasvaa merkittävästi. Siksi on välttämätöntä, että valmiuslaki tuo tarvittavat joustot ja lisävaltuudet viranomaisten ja yritysten käyttöön huomioiden laajasti lämpöhuollon koko toimitusketjun polttoaineista lämmön jakeluun asiakkaille. Yritysten henkilöstön ja hyödykkeiden saanti täytyy turvata ja lämpö toimialana tulee huomioida kattavasti priorisoituna toimintana esim. rakentamisen, polttoainehuollon, tietoliikenteen ja rahaliikenteen säädöksissä. Toimijoille tulee selventää jo normaaliolojen aikana millä perusteilla välttämättömiä hyödykkeitä ja palveluita kohdennetaan niukkuustilanteissa. Vain siten toimijat voivat asianmukaisesti arvioida oman varautumisensa tasoa.

Lämpöhuollon välttämättömyyden huomioimisessa näemme lakiehdotuksessa erityisesti vielä parannettavaa.

13 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

SÄHKÖPOOLI

88 § Hyödykkeiden ja palveluiden saatavuuden turvaaminen

Pykälään tulee lisätä näkyväksi, että energiahuollon yritykset kuuluvat mainittuun yhteiskunnan kannalta välttämättömän toiminnan tuottaviin tahoihin ja ovat siten oikeutettuja välttämättä tarvitsemiensa hyödykkeiden ostolupiin.

89 § Hyödyketuotannon turvaaminen

Pykälässä mainittujen asetuksella tarkemmin säädettävän rajoituksen tai kiellon alaan tulee kohdan 7) kattaa laajemmin sähköhuollon toimiala. Pidämme välttämättömänä kyseisen kohdan 7) laajentamista muotoon: ”energiantuotannon, varastoinnin, siirron ja jakelun raaka- tai polttoaineita tai muita välttämättömiä materiaaleja ja hyödykkeitä”.

MAAKULJETUSPOOLI

13 luvun 88 §:ään tulisi lisätä maininta huoltovarmuuskriittisten yritysten ja näiden verkostoyritysten etuosto-oikeudesta. Koska huoltovarmuuskriittisen yrityksen statuksen hakeminen ja varautuminen häiriöihin ja poikkeusoloihin on vapaaehtoista yrityksille, on mahdollista, että kiinnostus vapaaehtoistoimintaan heikkenee, jos sitä ei huomioida valmiuslaissa. Epäsuorasti huoltovarmuuskriittisyys on huomioitu 17 luvun 124 §:ssä, jossa todetaan, että Huoltovarmuuskeskus myöntää polttoaineen ostoluvan.

88 § voisi olla näin (lisäykset lihavoitu):

”88 § Välttämättömien hyödykkeiden ja palveluiden saatavuuden turvaaminen tietyille viranomaisille ja elinkeinonharjoittajille

Edellä 11 §:n 1 momentin 1, 2 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa elinkeinonharjoittaja saa luovuttaa sen yleisesti markkinoille saattamaa yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömän toiminnan tai sotilaallisen puolustusvalmiuden turvaamiseksi välttämätöntä hyödykettä tai palvelua vain ostolupaa vastaan. Ostolupa voidaan myöntää vain edellä mainittujen tarkoitusten kannalta välttämättömään toimintaan ja se voidaan myöntää vain viranomaiselle tai huoltovarmuuskriittiseksi todetulle tai viranomaisen erikseen nimeämälle elinkeinonharjoittajalle. Tässä momentissa tarkoitetun elinkeinonharjoittajan on pidettävä sillä myynnissä tai varastossa olevaa ostoluvan alaista hyödykettä muun elinkeinonharjoittajan ja viranomaisten saatavilla.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin mihin toimintaan ostolupa voidaan myöntää, ostoluvan alaisista hyödykkeistä ja palveluista sekä säännöstelyn käytännön toteuttamistavoista.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa säännöstelyn toimeenpanon yleisestä ohjauksesta sekä valvoo säännöstelyn noudattamista. Elinvoimakeskus myöntää toimialueellaan 1 momentissa tarkoitetut ostoluvat.”

VESIKULJETUSPOOLI

Lakiehdotuksen 93 § määrittää tavarankuljetus toimintojen turvaamisesta.

Esitys:

Lakiin tulee sisällyttää tavarankuljetustoimintojen lisäksi myös henkilöiden kuljettaminen. Kyseeseen saattaa tulla väestön evakuointikuljetukset tai sotilaallisten joukkojen siirrot sekä isäntämaatuen antaminen.

LÄMPÖPOOLI

88 § Hyödykkeiden ja palveluiden saatavuuden turvaaminen

Muutosehdotus:

Pykälään tulee lisätä näkyväksi, että energiahuollon yritykset kuuluvat mainittuun yhteiskunnan kannalta välttämättömän toiminnan tuottaviin tahoihin ja ovat siten oikeutettuja välttämättä tarvitsemiensa hyödykkeiden ostolupiin.

89 § Välttämättömän hyödyketuotannon turvaaminen

Lakiehdotuksessa ei ole kaikilta osin riittävästi huomioitu energiahuollon tarpeita. Pidämme välttämättömänä, että energiahuolto huomioidaan priorisoitavana toimintana hyödykkeiden säännöstelytilanteissa. Pykälässä mainittujen asetuksella tarkemmin säädettävän rajoituksen tai kiellon alaan tulee kohdan 7) kattaa laajemmin energiahuollon toimiala. Pidämme välttämättömänä kyseisen kohdan 7) laajentamista.

Muutosehdotus:

Asetuksella tarkemmin säädettävän rajoituksen tai kiellon alaan voi kuulua:

energiantuotannon, varastoinnin, siirron ja jakelun raaka- tai polttoaineita tai muita välttämättömiä materiaaleja ja hyödykkeitä

14 luku. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutuksen turvaaminen

Lausunnonantajia pyydetään tarvittavilta osin ottamaan kantaa myös sisäministeriön eriävissä mielipiteessä ehdotettuihin säännösmuutoksiin (96 §)

14 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

MAAKULJETUSPOOLI

98 § tulisi muuttaa muotoon (lisäykset lihavoitu):

”98 § Poikkeaminen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuljetusalan ammattihenkilöiden ammatissa toimimisen edellytyksistä

Väestön sosiaali- ja terveydenhuollon sekä yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömien kuljetusten turvaamiseksi 11 §:n 1 momentin 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää poikkeuksia:

- 1) terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (817/2015) sekä näiden lakien nojalla annetuissa asetuksissa säädetyistä laillistetun ammattihenkilön ammatissa ja tehtävissä toimimisen edellytyksistä;
- 2) muualla sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä säädettyihin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden tehtävissä toimimista tai kelpoisuutta koskeviin erityisiin edellytyksiin;
- 3) kuorma- ja linja-autonkuljettajan ammattipätevyydestä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (434/2018) sekä liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) säädetyistä ammattipätevyyttä tai erityistä ajolupaa vaativissa ammateissa ja tehtävissä toimimisen edellytyksistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja poikkeuksia voidaan säätää vain siltä osin kuin se on välttämätöntä sosiaali- ja terveydenhuollossa ja kuljetustoiminnoissa tarvittavan henkilöstön riittävyyden varmistamiseksi eikä poikkeaminen vaaranna asiakas-, potilas- ja liikenneturvallisuutta.

Valtioneuvoston asetuksella ei kuitenkaan voida säätää poikkeuksia lääkärille tai hammaslääkärille säädettyyn oikeuteen suorittaa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 22 §:n tarkoitettuja tehtäviä tai edellytyksiin suorittaa tehtäviä, jotka lain mukaan edellyttävät virkasuhdetta.”

15 luku. Asumisen järjestäminen

15 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

16 luku. Rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusmarkkinoiden turvaaminen

Muut 16 lukua koskevat huomiot voitte esittää alla ensimmäisessä vastauskentässä.

16 luvun (pl. 110 §) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 1 kohtaa (vientikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 2 kohtaa (tuontikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 3 kohtaa (tiettyjen taloudellisten toimien kieltö) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 4 kohtaa (kotiuttamisvelvollisuus) koskevat huomiot:

-

110 §:n 2-5 momenttia koskevat huomiot:

-

17 luku. Energia-, vesi- ja jätehuollon turvaaminen

SÄHKÖPOOLI

Sähköenergiajärjestelmä on keskellä voimakasta murrosta niin sähkön käytön, tuotannon kuin verkkojen rakenteen muuttuessa voimakkaasti. Sähkön tuotannossa, käytössä ja varastoinnissa tapahtuva voimakas muutos haastaa sähköjärjestelmän hallintaa ja sähkömarkkinan toimintaa nyt pelkästään normaaliolojen häiriötilanteissa. Tämän seurauksena myös sähköjärjestelmän ja markkinan toiminta muuttuu voimakkaasti myös poikkeustilanteiden näkökulmasta.

Huomioiden nämä järjestelmän ja markkinan toiminnassa käynnissä olevat muutokset, poikkeusoloihin liittyvät sähköalaa erityisesti koskevat pykälät §123 - § 129 tulisi valmiuslaissa pitää mahdollisimman ylätasoisina ja ensisijaisesti niiden tulisi ohjata täsmentämään vaatimuksia ja velvoitteita alakohtaisessa lainsäädännössä ja ennakkosääntelyssä. Valmiuslain tulisi tässä vaiheessa välttää yksityiskohtia ja asettaa vain yleinen velvoite kyseisiin osa-alueisiin sekä velvoite täsmentää osa-alueiden sääntelyä nopealla aikataululla. Sähköenergia-alan tämänhetkinen toimintaympäristö huomioiden tämä lähestymistapa nähdään edellytyksenä varmistaa se, että valmiuslain edellyttämät toimenpiteet pystytään suorittamaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Keskeistä on myös varmistaa tarvittaville muutoksille riittävä siirtymäaika, jonka uskottava arviointi on käytännössä mahdollista vasta tarkennetun sääntelyn voimaantulon jälkeen. Tässä vaiheessa yksityiskohtiin menevä sääntely muodostaa merkittävän riskin ratkaisuille, jotka aidosti tuottaisivat lisäarvoa suhteessa niiden toteutuksen edellyttämiin resursseihin ja kustannuksiin, esimerkiksi markkinapaikan tai ohjauksen edellyttämät tietojärjestelmäratkaisut.

Valmiuslaissa kuvatut sähköhuoltoa koskevat velvoitteet edellyttävät jo pelkästään luonnokseen kirjoitetussa muodossaan merkittäviä panostuksia niin investointien kuin kyvykkyyksien luomisen ja ylläpitämisen kannalta. Valmiuslain kautta tulisi myös osaltaan varmistaa, että kyseisten panostusten tekemiseen siirtymäaikojen puitteissa on muodostettavissa tarvittavat taloudelliset edellytykset ja hyväksyttävyyys.

Yksityiskohtaisten velvoitteiden välttäminen on myös ensisijaisen tärkeää, että vastuut ja velvoitteet eivät aiheuta sähköalan yrityksille kohtuuttomia taloudellisia seurauksia tai vahingonkorvausvastuista, ja varmistavat siten niiden liiketoimintaedellytykset myös poikkeusoloissa. Tämäkin osaltaan puoltaa vahvasti velvoitteiden ja vastuiden täsmentämistä alakohtaisessa lainsäädännössä ja ennakkoasetuksin vasta, kun toimintaympäristö, johon toimenpiteet sovitetaan, tunnetaan paremmin.

Valmiuslaki tuo mukanaan sähköenergia-alalle uusia velvoitteita, mutta ei ota kantaa kriittisten kohteiden suojauksen järjestämiseen eikä kyberturvallisuuden järjestämiseen liittyviin velvoitteisiin, mikä käytännössä on sähköjärjestelmän toiminnan turvaamisen kannalta yhtä lailla olennaista kuin valmiuslaissa nyt huomioitavat, sähköalaa koskevat osakokonaisuudet

Haluamme kiinnittää huomiota tarpeeseen luoda velvoittavaa ennakkosäätelyä esim. CER- ja NIS2-direktiivien kansallisen implementoinnin kautta, siten että kansalliset edellytykset myös kriittisen infrastruktuurin jatkuvuuden hallinnalle, suojaamiselle ja palautumiskyvyn varmistamiselle nousevat myös poikkeusoloissa vaadittavalle tasolle. Myös puolustustilalain uudistamista tulee harkita ja varmistaa erityisesti johtamisvastuiden osalta selkeä toiminta kaikissa olosuhteissa.

SATAMAPOOLI

Luku koskee yhteiskunnan toiminnan keskeisten hyödykkeiden tuotannon ja jakelun turvaamista. Suomen Satamat katsoo, että kriittisten toimijoiden tunnistettavuutta voisi lisätä laissa kuvaamalla perusteluissa kriittisten toimijoiden ryhmiä: tuottajia ja palveluiden tarvitsijoita. Tämä olisi erityisen hyödyllistä valmiuslakia sovellettaessa ja poikkeusolojen lisätoimivaltuuksien käyttöönotto- ja soveltamisasetuksia annettaessa. EU-säätelyssä NIS2-direktiivi, Suomen lainsäädännössä Kyberturvallisuuslaki (124/2025) sekä CER-direktiivi, Suomen lainsäädännössä Laki yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta (310/202) määrittelevät kriittisiä toimintoja, joissa edellytetään sekä omaehtoista varautumista, mutta myös jäsenvaltioiden tukea näille toiminnoille. Satamien osalta tämä koskee energian saannin turvaamisessa erityisesti seuraavia pykälä, joissa oikeuksia ja rajoituksia tulee täsmentää Valtioneuvoston soveltamisasetuksilla: 124 § Polttoaineiden saannin varmistaminen tietyille viranomaisille tai tiettyyn toimintaan, 125 § Polttoaineiden muu säännöstely, 127 § Sähkön toimituksen keskeyttäminen tai sähkön käytön kieltäminen. Kriittisten satamatoimintojen Suomen tarvitsema polttoaineiden sekä sähkön saanti on edellytys toimintojen jatkuvuudelle poikkeusoloissa.

LÄMPÖPOOLI

Lakiehdotuksessa kuvatut toimet, kuten polttoaineiden hankintavelvoite ja kaukolämmön tuotannon ohjaus, aiheuttaa tilanteita, joissa yritysten taloudelliset toimintaedellytykset on turvattava. Onkin välttämätöntä, että lakiin sisällytetään pykälä korvausten saantimahdollisuudesta (Luku 23), mikäli tämän lain mukaisten velvollisuuksien toteuttaminen aiheuttaa yrityksille kohtuuttomia tilanteita.

17 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

SÄHKÖPOOLI

- 125 §

Nestemäisten polttoaineiden saatavuutta ja käytettävyyttä energiayhtiölle voidaan lisätä sillä, että yhtiöiden olisi poikkeusoloissa sallittua käyttää työkoneissa ja ajoneuvoissa omassa hallinnassaan olevaa polttoaineena energiantuotantolaitoksilla käytettävää polttoöljyä. Pidämmekin tärkeänä tämän mahdollisuuden lisäämistä valmiuslakiin.

- 127 § Sähkön toimitusten keskeyttäminen tai sähkön käytön kieltäminen

Perustelumuihistossa puhutaan toimitusten keskeytyksestä muuntopiiritasolla. Yksittäinen muuntopiirin poimiminen keskijännitejohtolähdöltä on haastavaa ja tällainen tekninen yksityiskohta tulisi poistaa perusteluista. Tekniikka kehittyy ja jotta perustelut toimivat tarkoituksenmukaisesti myös pidemmällä aikavälillä. Tämä on esimerkki lakiehdotuksen turhan yksityiskohtaisesta säätelystä ja ehdotamme ettei lakiehdotuksessa mainita resoluutiota, mutta todetaan, ettei toimitusten keskeytys voi olla asiakaskohtaista.

- 128§ Sähkön kulutuskiintiö

Kulutuskiintiön määrittely ja tarvittava tiedonvaihto tulee määritellä lakitasolla vähemmän yksityiskohtaisesti. Pykälässä on tarpeen säätää mahdollisuus kulutuskiintiön asettamiseen kulloisenkin tilanteen edellyttämällä tasolla, ja yksityiskohtaisempi säätely tulee toteuttaa erikseen. Tiettyjen käyttäjäryhmien vapautus kiintiöstä tulee kuvata selkeämmin. Säädoskohtaisista perusteluista voi tulkita, että päätöksellä vapautetaan tietyt viranomaiset tai yhteisöt kiintiöstä. Tämä ei käy itse pykälästä täysin selväksi.

Käyttäjäryhmien kiintiöiden määrittely tulee tehdä ennakollisesti eikä kiintiöitä poikkeustilanteissa, kuten muuttojen yhteydessä, ole mahdollista määritellä asiakaskohtaisesti jokaiselle erikseen, vaan kiintiöiden tulee perustua ennakoon määritelyihin tyyppiratkaisuihin

Julkisen hallintotehtävän työnantajavelvoitteet on syytä kuvata tarkemmin jo normaaliolojen aikana asianmukaisen varautumisen mahdollistamiseksi yrityksille. Jotta yritykset ja niiden työntekijät voisivat poikkeusoloissa täyttää 17 luvun mukaiset velvoitteensa, tulee yrityksillä ja niiden työntekijöillä olla myös pakottavan työläinsäädännön ja työehtosopimusten estämättä mahdollisuus velvoitteiden toteuttamiseen, mikä voi monessa tapauksessa edellyttää oikeutta turvautua 7 luvun mukaisiin poikkeuksiin. Velvollisuuksien ja toisaalta oikeuksien ja mahdollisuuksien velvoitteiden toteuttamiseen tulee siis olla yritysten ja niiden työntekijöiden näkökulmasta tasapainossa.

- 129 § Sähkötoimituksen jaksotetut keskeytykset

Julkisen hallintotehtävän työnantajavelvoitteet on syytä kuvata tarkemmin jo normaaliolojen aikana.

- 134 §: Teleyritysten etusijajärjestys

Energiayhtiöt viankorjausresursseineen on lisättävä viranomaisten lisäksi listaan.

- 141§ Rakentamisen aloitus- ja jatkamislupa

Ehdotamme harkittavaksi voisiko luvitusta tuoda paikallisemmalle tasolle joustavuuden ja erityisesti luvituksen nopeuden lisäämiseksi? Sama koskee ostolupia.

Välttämättömänä rakentamisena tulee selkeästi huomioida myös kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen liittyvä rakentaminen.

- 146 § virka-apu

Sähköhuoltoalan kriittisten kohteiden haltijoille tulee määritellä selkeä oikeus pyytää virka-apua sotilaallisen uhan tai hyökkäyksen tilanteessa.

MAAKULJETUSPOOLI

17 luvun 132 §:n velvoitetta tulisi täsmentää niin, että jätteen ammattimainen käsittelijä, kuljettaja tai kunnan jätehuollon palvelutehtävistä vastaava toimija lain perusteella vapautettaisiin mahdollisista sopimussanktioista toimeksiantajilleen niissä tapauksissa, kun em. toimijoiden ajoneuvo otetaan pois normaaliajan sopimustehtävästä ”ihmisten terveydelle aiheutuvan vakavan vaaran tai haitan estämiseksi välttämättömiä jätteen käsittelyä ja kuljettamista koskevia tehtäviä”.

132 §:ään tulisi lisätä lause ”Jos jätteen ammattimainen käsittelijä, kuljettaja tai kunnan jätehuollon palvelutehtävistä vastaava toimija veloitetaan suorittamaan ihmisten terveydelle aiheutuvan vakavan vaaran tai haitan estämiseksi välttämättömiä jätteen käsittelyä ja kuljettamista koskevia tehtäviä, se vapauttaa em. toimijan muiden sopimusten sisältämistä sanktioista, koska sopimusvelvoitteita ei voida määräyksen takia täyttää”.

VESIKULJETUSPOOLI

Merikuljetusten turvaaminen liittyy myös muihin säännöstelytoimiin, kuten polttoaineiden saannin varmistamiseen (124 §), sillä polttoaineet ovat keskeisiä yhteiskunnan toimivuuden edellytyksenä olevia hyödykkeitä.

Kommentti:

Polttoaineen säännöstelyllä voidaan kohdentaa polttoaineita sotilaallisen puolustusvalmiuden tai muun yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömään toimintaan, mikä sisältää myös merikuljetukset. Lakiasetuksessa tulee laajalti huomioida varustamot ja alukset, jotta huoltovarmuuskriittiset merikuljetukset pystytään toteuttamaan. Lisäksi tulee huomioida tätä tukevat toiminnot, kuten jäänmurto. Suomen ulkomaankaupasta 95 % kulkee meritse. Merikuljetukset ovat välillisesti isossa roolissa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisessa.

LÄMPÖPOOLI

Energiantuotannon ohjaamisesta, pykälä 123 §, tarvitaan tarkentava asetus, jossa määritellään tarkemmin kunnan roolia ja kuntien yhteistoimintaa kaukolämmöntuotannon ohjaamisessa. Lisäksi on tarve mm. selventää järjestelmävastaavien ja kuntien välistä yhteistoimintaa esim. sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosten osalta.

124 § Polttoaineiden saannin varmistaminen tietyille viranomaisille tai tiettyyn toimintaan

Osto-oikeuksien ja ostolupien hallinnointi on voitava toteuttaa kytkemällä ne olemassa oleviin maksukortteihin tai muutoin sähköisesti, koska polttoaineiden ostaminen tapahtuu paljolti miehittämättömiltä tankkauspisteiltä.

Huoltovarmuuskriittisen puunkorjuun (metsätalous) osalta esitys johtaa siihen, että puunkorjuuyritykselle osto-oikeuden myöntäisi Huoltovarmuuskeskus, mutta ostoluvan elinvoimakeskus. Olisi paikallaan harkita vaihtoehtoa, jossa yksi ja sama taho myöntäisi sekä osto-oikeuden että ostoluvat puunkorjuuyrityksille.

Tämä olisi mahdollista toteuttaa käyttämällä muotoilua ”Elinvoimakeskus myöntää ostoluvan maa-, kala-, ja metsätalouden alkutuotannon osalta.”, jolloin puunkorjuuta ei tässä tapauksessa luettaisi metsätalouteen. Näin on menetelty esimerkiksi laissa 758/2021, sen 6 ä:ssä.

Muutosehdotus:

Huoltovarmuuskeskus myöntää tarvittaessa todistuksen edellä mainitusta osto-oikeudesta ja myöntää edellä mainitun ostoluvan. Elinvoimakeskus myöntää ostoluvan maa-, kala-, ja metsätalouden alkutuotannon osalta.

125 § Polttoaineiden muu säännöstely

Poikkeusoloissa tarvitaan joustavuutta polttoainejakelun toteuttamiseen. Nestemäisten polttoaineiden saatavuutta ja käytettävyyttä energiayhtiölle voidaan merkittävästi lisätä sillä, että yhtiöiden olisi poikkeusoloissa sallittua käyttää työkoneissa ja ajoneuvoissa omassa hallinnassaan olevaa polttoaineena energiantuotantolaitoksilla käytettävää polttoöljyä.

Poikkeusoloissa tulisi olla sallittua käyttää dieselajoneuvoissa verolainsäädännön rajoittamatta kevyttä moottoripolttoöljyä ja vastaavasti käyttää työkoneissa dieselöljyä. Lisäksi on tärkeää voida poiketa AdBlue-urealisäaineen käyttövaatimuksista poikkeusoloissa.

Muutosehdotus:

Edellä kuvatut joustot lisätään valmiuslakiin.

130 § Kaukolämmön käytön rajoittaminen

Pykälän 3 momentin mukaisesti kaukolämmön asiakas on velvollinen toteuttamaan 1–2 momentissa tarkoitettujen rajoitusten ja kieltojen vaatimat säädöt. Tämä on tärkeää, koska lämpöyhtiöllä ei ole laajoja oikeuksia eikä kyvykkyyksiä suoraan ohjata asiakkaiden kulutuksen tasoa. Lisäksi on tärkeää, että mikäli poikkeusoloissa loppuasiakas ei toteuta riittäviä toimenpiteitä, ja kunta määrää lämmön myyjän toteuttamaan toimenpiteitä, lämmön myyjä ei vastaa näiden toimenpiteiden mahdollisesti aiheuttamasta suorasta tai välillisestä vahingosta loppuasiakkaalle. Vastuu vahingoista asettaisi lämmön myyjät kohtuuttomaan asemaan. Lisäksi on syytä tarkentaa, että lämmön myyjällä tulee olla mahdollisuus saada korvauksia sellaisten kohteiden osalta, jossa lämmön myyjän tekemä lämmön käytön rajoitus on tehtävä lämmönjakokeskuksessa etäohjauksen sijaan.

Pykälän ei kuitenkaan tule rajoittaa asiakkaan vastuulla olevien kieltojen ja rajoitusten vaatimien säätöjen teknistä toteutustapaa, mikä on tärkeä huomioida valtioneuvoston tarkentavassa asetuksessa. Lämpöyhtiöt pystyvät toteuttamaan mahdollisia korvaavia toimenpiteitä kaukolämpöjärjestelmän tasolla, ei kuitenkaan loppuasiakkaiden lämmönjakokeskuksissa. Lisäksi lämmön myyjällä on vaihtelevasti, mutta lisääntyvästi kyvykkyyksiä tehdä etänä vaadittavia säätöjä myös asiakaspäässä. Erilaisten rajoitusten toteutustapojen tulisi olla mahdollista normaaliolojen lisäksi myös poikkeusoloissa.

Lisäksi on tärkeää, että lämmön myyjällä on mahdollisuus ottaa toteutettavissa rajoitustoimenpiteissä huomioon kaukolämpöverkon tekninen kyvykkyys ja rajoitteet sekä kaikissa tilanteissa huolehtia, että kaukolämpöverkko ei pääse esim. jäätymään missään verkon osassa.

147 § Valvovan viranomaisen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus pykälään liittyen on syytä täsmentää valvonnan kohdetta sekä viranomaisen oikeutta saada valvonnan kohteelta tietoja pykälään 130 § kohdistuvan valvontatehtävän suorittamiseksi.

Termien yhtenäistämiseksi pykälässä olisi hyvä käyttää termiä loppuasiakas, jolloin esitys olisi yhtenevä mm. energiatehokkuuslain kanssa.

Muutosehdotus:

Lisätään 3 momenttiin: Kaukolämmön loppuasiakas on velvollinen toteuttamaan 1–2 momentissa tarkoitettujen kieltojen tai rajoitusten vaatimat säädöt. Jos loppuasiakas ei toteuta riittäviä toimenpiteitä, kunta voi määrätä lämmön myyjän toteuttamaan vastaavia toimenpiteitä. Lämmön myyjä ei vastaa tämän momentin nojalla toteutetun rajoituksen tai säätöjen aiheuttamasta suorasta tai välillisestä vahingosta loppuasiakkaalle.

18 luku. Välttämättömien viestintä- ja postipalveluiden turvaaminen

LÄMPÖPOOLI

Lämpöhuollon toimijat tulee samoin huomioida priorisoitavina toimijoina mm. tele- ja tietoliikennettä, rakentamista ja maksuliikennettä koskevissa lainkohdissa ja niiden tarkentamista ja/tai käyttöönottoa koskevissa asetuksissa.

18 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

MAAKULJETUSPOOLI

18 luvun 137 §:n velvoitetta tulisi täsmentää niin, että postilaissa (415/2011) tarkoitettu postiyritys tai vastaavaa toimintaa harjoittava muu yritys lain perusteella vapautettaisiin mahdollisista sopimussanktioista toimeksiantajilleen niissä tapauksissa, kun em. toimijoiden ajoneuvo otetaan pois normaaliajan sopimustehtävästä ”välttämättömien postipalveluiden saatavuuden turvaamiseksi”.

137 §:ään tulisi lisätä lause ”Jos postilaissa (415/2011) tarkoitettu postiyritys tai vastaavaa toimintaa harjoittava muu yritys lain perusteella velvoitetaan suorittamaan välttämättömien

postipalveluiden saatavuuden turvaamiseksi koskevia tehtäviä, se vapauttaa em. toimijan muiden sopimusten sisältämistä sanktioista, koska sopimusvelvoitteita ei voida määräyksen takia täyttää”.

LÄMPÖPOOLI

134 § Teleyritysten etusijajärjestys

Muutosehdotus:

Energiayhtiöt viankorjausresursseineen on lisättävä viranomaisten lisäksi listaan.

19 luku. Ruoantuotannon turvaaminen

19 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

20 luku. Välttämättömän rakentamisen turvaaminen

20 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

LÄMPÖPOOLI

141§ Rakentamisen aloitus- ja jatkamislupa ja 142 § Rakennustuotteiden ostolupa

Ehdotamme harkittavaksi voisiko luvitusta tuoda paikallisemmalle tasolle joustavuuden ja erityisesti luvituksen nopeuden lisäämiseksi? Sama koskee ostolupia.

Välttämättömänä rakentamisena tulee selkeästi huomioida myös kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen liittyvä rakentaminen.

III osaa koskevat yleiset kysymykset

Toimivaltuusosan rakennetta ja toimivaltuuksien sääntelytapaa koskevat yleiset huomiot:

-

Mahdolliset muut koko toimivaltuusosaa koskevat huomiot:

-

IV OSA. Erinäiset säännökset

21 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat yleiset säännökset

21 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

LÄMPÖPOOLI

146 § virka-apu

Poliisin virka-apun pyytämisen osalta tarvitaan selkeä ohjeistus. Mikä taho voi virka-apua pyytää poikkeusoloissa. Energiayhtiöille tulee määritellä selkeä oikeus pyytää virka-apua sotilaallisen uhan tai hyökkäyksen kohdistuessa kriittiseen lämmönhuollon infraan.

147 § Valvovan viranomaisen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus pykälään liittyen on syytä täsmentää valvonnan kohdetta sekä viranomaisen oikeutta saada valvonnan kohteelta tietoja pykälään 130 § kohdistuvan valvontatehtävän suorittamiseksi.

22 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat erityiset säännökset

22 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

23 luku. Korvaukset

SÄHKÖPOOLI

Luvussa ei esitetä korvauksen saantioikeutta sähkötoimialalle, vaikka laissa ehdotetut toimet, erityisesti hintasääntely yhdistettynä energiantuotannon ohjaukseen, voivat ilmiselvästi aiheuttaa tilanteita, joissa yritysten taloudelliset toimintaedellytykset poistuvat ja konkurssin riski on ilmeinen. Onkin välttämätöntä, että lakiin sisällytetään pykälä korvausten saantimahdollisuudesta, mikäli tämän lain mukaisten velvollisuuksien toteuttaminen aiheuttaa yrityksille kohtuuttomia tilanteita.

VESIKULJETUSPOOLI

Lakiesityksen 157 §:ssä huomioidaan korvaus annettujen palvelujen suorittamisesta.

Kommentti:

Esityksessä on mainittu, että elinkeinonharjoittajalla on oikeus saada korvaus, jos hänet veloitetaan suorittamaan välttämättömiä kuljetuspalveluja. Valtio korvaa palvelun suorittamisesta aiheutuneet välittömät ja kohtuulliset kustannukset. Korvauksen on tarkoitus kattaa kiinteät ja muuttuvat kustannukset (kuten henkilöstö-, kalusto- ja materiaalikulut).

Esityksen kohtaa voidaan pitää hyvin perusteltuna.

Esitys:

Jos luovutettu alus aiheuttaa viranomaisten määräämien toimenpiteiden yhteydessä vahinkoa kolmansille osapuolille, muulle omaisuudelle tai ympäristölle, minkä takia aluksen omistaja joutuu korvausvelvolliseksi, tulisi aluksen omistajalla olla oikeus korvaukseen kärsitystä vahingosta.

SATAMAPOOLI

On tärkeää, että valmiuslaki huomioi korvauskysymykset. Niiden toimeenpanon käytännöt tulisi varmistaa korvauksen saatavuus kohtuullisessa ajassa. Satamatoimijat toimivat osakeyhtiönä ja toiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeä, että elinkeinotoiminnan esty-essä siitä on saatavissa kohtuullinen korvaus kohtuullisessa ajassa. Riskinä on muutoin se, ettei yhtiöt pysty huolehtimaan esimerkiksi henkilöstön palkoista, mikä johtaa ongelmiin tarvittavan osaamisen omaavan henkilöstön saatavuudessa.

LÄMPÖPOOLI

Voidakseen toimia ja huolehtia Suomen energiahuollosta myös pitkittyneissä ja äärimmäisissä kriiseissä, kuten sotatilanteessa, tarvitsevat lämpöhuollosta vastaavat yritykset lainsäädännön tukea välttämättömien toimien suorittamiseksi. Samalla tulee erityisesti huolehtia yritysten taloudellisten toimintaedellytysten säilymisestä sekä lämmön hinnan kohtuullisuudesta asiakkaille. Yritysten omat kassavirrat eivät mahdollista toiminnan jatkamista pitkittyneissä kriiseissä.

23 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

MAAKULJETUSPOOLI

154 §:ään tulisi lisätä lause ”Jos Puolustusvoimat tai Rajavartiolaitos ottaa hallintaansa omaisuutta, se vapauttaa omaisuuden omistajan tai haltijan muiden sopimusten sisältämistä sanktioista, koska tämä ei voi täyttää sopimusvelvoitteitaan hallintaan oton takia”.

155 §:ään tulisi lisätä lause ”Jos viranomainen ottaa hallintaansa omaisuutta, se vapauttaa omaisuuden omistajan tai haltijan muiden sopimusten sisältämistä sanktioista, koska tämä ei voi täyttää sopimusvelvoitteitaan hallintaan oton takia”.

156 §:ään tulisi lisätä lause ”Jos Puolustusvoimat tai Rajavartiolaitos ottaa hallintaansa omaisuutta, se vapauttaa omaisuuden omistajan tai haltijan muiden sopimusten sisältämistä sanktioista, koska tämä ei voi täyttää sopimusvelvoitteitaan hallintaan oton takia tai vaihtoehtoisesti valtion tulee korvata sopimusvelvoitteen aikainen saamatta jäänyt tulo omaisuuden omistajalle tai haltijalle”.

157 §:ään tulisi lisätä lause ”Jos viranomainen velvoittaa elinkeinonharjoittajan suorittamaan viranomaisen yksilöimää palvelua, se vapauttaa elinkeinon harjoittajan muiden sopimusten sisältämistä sanktioista, koska tämä ei voi täyttää sopimusvelvoitteitaan hallintaan oton takia”.

LÄMPÖPOOLI

Luvussa ei esitetä korvauksen saantioikeutta lämpötoimialalle, vaikka laissa ehdotetut toimet, erityisesti polttoaineiden hankintavelvoite ja kaukolämmön hintasäätely yhdistettynä kaukolämmön energiantuotannon ohjaukseen, aiheuttavat tilanteita, joissa yritysten taloudelliset toimintaedellytykset poistuvat ja vaadittuja toimia on mahdoton toteuttaa.

Muutosehdotus:

Lakiin sisällytetään pykälä korvausten saantimahdollisuudesta, mikäli tämän lain mukaisten velvollisuuksien toteuttaminen aiheuttaa yrityksille kohtuuttomia tilanteita.

24 luku ja rikoslain muuttamista koskeva lakiehdotus. Rangaistussäännökset

Valmiuslain 24 luvun ja rikoslain muuttamista koskevan lakiehdotuksen (2. lakiehdotus) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

25 luku. Muutoksenhaku

25 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

HE-luonnoksen yleisperustelut

Vaikutusten arviointia koskevat huomiot:

-

Säätämisyjärjestysperusteluja koskevat huomiot:

SÄHKÖPOOLI

Useat tässä lakiehdotuksessa sähköalan yrityksille asetettavat velvoitteet, joihin osaan kohdistuu myös rikosoikeudellinen virkavastuu, edellyttävät tietojärjestelmiin tehtäviä muutoksia. Tällaisia ovat mm. sähköön kulutuskiintiön määrittely ja viestintä sekä kiintiön ylittämisestä seuraavat jakelunkeskeytykset. Onkin välttämätöntä sallia näille velvoitteille riittävä siirtymäaika, jotta yrityksiä ei aseteta tilanteeseen, jossa asetettujen velvoitteiden toteuttaminen on tosiasiallisesti mahdotonta. Siirtymäajan tulee olla linjassa ensisijaisesti alakohtaisessa sääntelyssä tai ennakoasetuksissa määritettyjen tarkempia vaatimusten, vastuiden ja velvollisuuksien kanssa.

Muut HE-luonnoksen perusteluja koskevat huomiot:

-

Työryhmän mietintö

Uudistuksen tarpeellisuutta ja sen keskeisiä ratkaisuja koskevat yleiset kannanotot:

-

Muut työryhmän mietintöä koskevat yleiset huomiot:

VESIKULJETUSPOOLI

MERILIIKENTEN JOHTAMINEN POIKKEUSOLOISSA

Lakiehdotuksesta on poistettu voimassa olevassa laissa mukana ollut 79 §, jossa mainittiin liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) velvoitteesta merikuljetusten johtamisen osalta.

Kommentti:

Toimivalta on poistettu Traficomilta, mutta mitään perusteluja tähän ei ole esitetty mietinnössä. Vesikuljetuspoolin toteuttamisessa harjoituksissa on tullut toistuvasti esille tarve selkeyttää meriliikenteen johtamis- ja koordinoitivastuuta, eikä poistaa lakiin jo kirjattua toimivaltaa Traficomilta.

ALUSREKISTERI

Lakiehdotuksesta on poistettu vanhassa laissa mukana ollut kohta alusrekisterin jäädyttämisestä. Suomalaisilla varustamoilla on aluksia sekä Suomen lipun ja ulkomaisten lippujen alla. Valmiuslaki antaa mahdollisuuden Suomen lipun alla olevien alusten velvoittamisesta kuljetusten suorittamiseen.

Kommentti:

Mahdollinen kotimaisten kauppa-alusten ulosliputtaminen kriisitilanteessa olisi hyvin vahingollista huoltovarmuudelle. Tämän estämiseksi tulisi harkita uudelleen mahdollisuutta alusrekisterin jäädyttämisestä, jolloin alusten ulosliputtaminen ei olisi mahdollista.

Toimivalta on poistettu ilman perusteluja tai suunnitelmaa, aiotaanko ko. toimivalta siirtää normaaliolojen lainsäädäntöön. Näemme tärkeänä, että toimivalta siirretään normaaliolojen lainsäädäntöön samassa aikataulussa valmiuslakiuudistuksen kanssa, jotta ei tule tilannetta, että toimivalta on poistettu valmiuslaista, mutta sitä ei ole vielä viety normaaliolojen lainsäädäntöön (liikennepalvelulaki).

LÄMPÖPOOLI

Mietinnössä ei ole käsitelty luovutetun omaisuuden kuten työkoneiden ja ajoneuvojen osalta sitä, mitä luovutus vaikuttaa sotilaalliseen tarkoituksiin luovutettua omaisuutta koskeviin sopimuksiin. Esimerkiksi työkoneet ovat usein osamaksu- tai leasing-rahoituksella hankittuja. Jos tällainen kone on luovutettu ja sen osamaksusopimus päättyy luovutuksen aikana, mikä on sen vaikutus oikeussuhteeseen tai onko haltijalla oikeus purkaa sopimus, mikäli kone on luovutettu sotilaallisiin tarkoituksiin, mikä olisi kohtuullista. Nämä sopimukselliset heijastusvaikutukset tulisi käsitellä lainsäädännössä.